

Narodni List

Glasilo narodne stranke za Štajersko.

Izhaja vsak petek; ako je ta dan praznik, pa dan poprej. — Vse pošiljatve (dopisi, reklamacije, vprašanja i. t. d.) je pošiljati na naslov: »Narodni List« v Celju. — Rokopisi se ne vračajo. — Reklamacije so poštnine proste. — Stane do novega leta 1 K.

Oglasi se računajo trisopna petit-vrsta po 12, 10 in 8 vin. za enkrat, dvakrat, ozir. trikrat za večkrat znatno znižane cene. Plačevati je pristojbine za oglase po pošti na naslov: »Narodni List« v Celju.

Nemci.

Celje, 15. nov. 1906.

Skoro vse javno življenje na Spodnjem Štajerskem se suče okoli vprašanja, kako se bode nadaljeval boj med obema narodoma, ki tu stajeta med Nemci in Slovenci. Vsaka politična stranka mora s temi razmerami pri nas računati, seveda tembolj naša narodna stranka, ktere namen je pospeševati napredek štajerskih Slovencev v narodnem in v vsakem drugem oziru.

Ali je boj Nemcev s Slovenci na Spodnjem Štajerskem potreben in neizogiben? Ali ni mogoče, da bi obe narodnosti že enkrat mir sklenili in se sporazumeli? Ali bi ne bilo to za prebivalce te dežele v gospodarstvenem pogledu najkoristnejše? Tudi na Češkem in Moravskem na severu naše države živita drug poleg drugega dva nasprotujoča si naroda, Čehi in Nemci, ki sta med seboj v stoletnem boju za premoč. Vse se trudi in si prizadeva, ministri in sam cesar, da bi dosegli med obema narodoma na Češkem mir in spravo in tudi politični voditelji obeh narodov so večkrat izrekli svoje prepričanje, da je sprava in sporazumljenje med Čehi in Nemci nujna potreba in da je upanje, da se sprava doseže.

Zdrava pamet bi zahtevala gotovo tudi za oba naroda štajerske dežele Slovence in Nemce mir in sporazumljenje, ki bi vsemu prebivalstvu koristilo. Gotovo je, da narodni boj tudi pri nas obe stranki v napredku zelo ovira in oškoduje. Koliko bi bili lahko mi Slovenci na Štajerskem v gospodarstvu in sploh v prosveti dosegli, če bi se ne izgubilo toliko dragocenih moči v boju zoper ponemčevalne poskuse Nemcev in v boju zoper nam nasprotne nemške uradnike! In tudi Nemci, čeravno mislijo, da so že na vrhuncu kulture, imeli bi še marsikaj potrebnejšega ukreniti, nego Slovence izpodrivati in oškodovati. Znano je, da na pr. češki Nemci s pomilovanjem govorijo o svojih planinskih, torej tudi štajerskih nemških bratih, in sicer v prepričanju, kako daleč so ti Nemci za njimi v gospodarskem in sploh družabnem oziru zaostali.

Toda kaj bomo o tem razpravljali. Bodisi pametno ali ne, Nemci na Spodnjem Štajerskem dandanes niso pristopni za tako razmišljanje. Geslo nemške politike na Spodnjem Štajerskem je danes le podjarmljenje Slovencev, ponemčenje dežele, izpodrivanje Slovencev iz slovenske zemlje. Vse je na to preračunano. V tem smislu delujejo vsa nemška društva, vsi uradniki, ves nemški kapital. Mir bi si mi štajerski Slovenci mogli kupiti danes le za eno ceno, če se v prid Nemcem vsaki bodočnosti, vsaki samostojnosti kot narod odrečemo. Neenakost, ne enakopravnost, Slovenec bi se moral vsemu odreči ter celo Nemcem nasproti lastnim slovenskim rojakom do popolne zmage pomagati. Tako je danes stališče nemške politike in s tem moramo računati in vse naše korake po tem urediti. Sramotno je sicer za veliki nemški narod, da ne išče svoje velikosti in svojega napredka sam v sebi, ampak v tem, da bolj

šibke narode v napredku ovira, toda to je dejstvo, ktere ga mi Slovenci, ki smo dobri in še preveč miroljubni, vendar ne moremo mirno prenašati. Še jastreb, torej neumna žival, se naravnost divje v bran postavi, če mu hoče kdo mladiče iz gnezda oropati. In mi Slovenci naj bi se ne smeli braniti, če nam Nemci takorekoč krajejo slovensko dečo in jo izvablajo v nemške šole in jih tamkaj oskrunijo na njih narodnem značaju ter delajo iz njih zasramovalce starih slovenskih šeg? V nemškem cesarstvu, v katerem živi tudi kake tri milijone Poljakov, ki jih vlada s svojimi uslužbenci hoče popolnoma v Nemce preroditi, so se pred kratkim poljski prebivalci celo s silo uprli in tisoči otrok so izostali iz ljudske šole, ker so jih tam v nemškem jeziku hoteli v krščanskem nauku poučevati. Stariši in otroci poljskih starišev so se dali rajši do krvi pretepsti nego bi svoj narod zatajili. Enako morajo tudi Slovenci postopati. Varovati morajo svoj narodni značaj in zlasti slovenski šoli in mladini vso skrb posvetiti. Čeravno mi nočemo biti sovražniki Nemcev, moramo pa sovražiti njih nazadnjaštvo in njih prokletstva vredno početje, da hočejo slovenskemu narodu njegovo mladino in tudi nezavedne naše rojake odtujiti. Napraviti hočejo iz njih zaničevalce slovenske besede, ter posebno nasprotnike izobraženejših Slovencev, ki se za pravice slovenskega naroda v šoli, v narodu in v vsi javnosti potegujejo.

Že od onega časa naprej, ko so Slovenci v narodnem oziru začeli živeti, dolga desetletja torej, so Slovenci prisiljeni se braniti in so se res posebno na Štajerskem včasih hrabro nasprotniku v bran stavili. Vendar pa v zadnjih letih vidimo, da Slovenci nekako pešajo in omahujejo. Nemci prihajajo v boj zoper Slovence zmiraj z novimi močmi, odločnost na strani Slovencev pa izginja. Neizogibno potrebno je torej, da se Slovenci spet nekoliko bolj zganemo. V ta namen se pa mora ustanoviti narodna stranka, kajti le v združitvi je moč. Nadalje pa moramo priznati, da so se naša obrambna sredstva nasproti Nemcem tekom let tudi že nekako obrabila. Slišijo se pač lepa gesla, da se mora slovensko uradovati, da se moramo držati gesla svoji k svojim, da se mora kmetu in obrtniku pomagati ter trgovino povzdigniti, vendar je pa vse to tako splošno govorjeno, da je brez vsake vrednosti. O vsem tem treba več jasnosti in v ta namen treba dogovora pri zborovanjih in vednega pregleda, ali se v tem oziru tudi res napreduje. Če se bode prepustilo le vse samo sebi, ostalo bode vse pri starem ali bode postalo še huje. Izdelati si moramo Slovenci natančen načrt za delo in po vsestranskem predurku sklepati, kaj je v tem ali drugem vprašanju treba storiti. Moramo pa končno tudi zapustiti edino obrambno stališče in začeti sami korakati naprej. Morda z nasilnostjo in sovražnostjo zoper nemške sosede? Ne, kajti slednje bi bilo sicer razumljivo z ozirom na enako postopanje iz nemške strani, vendar bi pa bilo pogubno za nas Slovence. Tudi v narodnem boju mora šibkejši narod ostati zmiraj le na stališču pravice

in pridnega dela za svoj napredek. Kakor hitro bi Slovenec to pot zapustil, dosegel bi morebiti za trenutek kak uspeh, sčasoma bi pa podlegel premoči nemškega nasprotnika. Brez opore na načelo pravice bi pa Slovenec tudi v nravnem pogledu sam sebi stališče omajal ter bi ne imel niti zaupanja v bodočnost kot svojo tolažbo. Pri delu za napredek se pa Slovenci vendar ne smemo obdati nekako s kitajskim zidom ampak moramo zgrabit za tako orožje in hoditi po takih potih, ki so se, kakor izkušnja uči, pri drugih naprednih narodih že izkazala kot času primerna in zmagovita. S starodobnim mečem se ne da zmagati zoper novodobno vojaško puško. To načelo sicer mnogim Slovincem noče iti prav v glavo, celo nekterim našim takozvanim voditeljem ne. In začeli so se, kakor čujemo, rotiti zoper nas ter delati strogo zaupne sklepe, ki nam sicer niso znani po besedilu, pač pa prilično po vsebini, saj poznamo osebe in njih srce in obisti in se torej ne moremo motiti o bistvu sklepov za slovo in narodno spanje vnetih rojakov. Na delo vkljub vsemu temu! Delajmo vstrajno za vsestranski novodobni moderni napredek štajerskih Slovencev in prepričani smo, da bode potem tudi kmalu prišel čas, ko bode tudi ošabni Nemec z nami govoril manj oblastno nego danes. Le na ta način bomo dosegli na nasprotni nemški strani voljo in razpoloženje za pošteno narodno spravo. Ta trenutek še sicer ni blizu, doseči ga pa moramo Slovenci le s krepkim delom za vsestranski napredek štajerskih Slovencev v gospodarstvu, v šoli in v splošni in zlasti tudi politični izobrazbi. Tako si mi predstavljamo program štajerskih Slovencev nasproti Nemcem.

Dopisi.

Iz Hrastnika. V naših rudnikih so razmere, o katerih bi si človek težko mislil, da so mogoče v naši Avstriji. Ravnatelj rudnikov kar besni jeze, ker se mu je začelo nekoliko na prste stopati. Noben rudar («črne hudiče» jih imenuje nek uradnik!!) bi se ne smel več potegovati za pravico. Prejšnje čase je bil ravnatelj vaje, da so mu odborniki v konzumnem društvu, lokalnem odboru in drugod kar prikimali. Sedaj se je to spremenilo, delavci se začno zavedati, da so tudi ljudje, zahtevajo svoje pravice, si jih hočejo priboriti, — zato ta grozna jeza. Zato se pa tudi delavce šikanira. Delavca, ki je imel pred dvema letoma pipo pri sebi v jami, a ni kadil, se je hudo kaznovalo, ravnateljeve kreature pa smejo v jami deliti cigarete in se jim nič ne zgodi. Kaka nesreča bi se lahko zgodila, koliko vdov in sirot bi lahko postalo v enem hipu. Radovedni smo, kaj poreče c. kr. rudniška oblast, ki ima zadevo v rokah. Ravnatelj se naj briga za svoje posle, konzumno društvo pa naj pusti v miru, ker itak pravi, da nima nič koristi od njega. Seveda, nesti mora vse! A povemo mu, da ga rudarji sovražijo iz dna duše.

Somišljeniki! „Narodni List“ naj roma od soseda do soseda!

Gornji grad. Letni redni občni zbor učiteljskega društva za gornjegraški okraj je bil dne 1. t. m. v Gornjem gradu. Po 11. uri je pozdravil predsednik Ivan Kelc navzočnike, v prvi vrsti pa okroglega zdravnika, g. dr. Konečnika, in pa obe v našem okraju novo nastavljeni učiteljici gospici Hrovat in Matko. Jedernato in zanimivo je govoril g. dr. Konečnik o zobovju in njega negovanju, zlasti glede na šolsko mladino. Obljubil je tudi, da bode v Gornjem gradu brezplačno pogledal šolski mladini zobovje. Govorniku se je zahvalil v imenu učiteljstva načelnik ter ga prosil, naj svoje poročilo priobči v kakem listu.

Poročilo tajnikovo o delovanju v minuli društveni dobi se je vzelo z zadovoljstvom na znanje. Društvo šteje 3 častne in 24 pravih članov, podpornih to leto ni bilo. Društvo je član «Zveze slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic» in po tej «Zvezi» tudi štajerskega «Lehrerbunda». Seveda je društvo tudi član dične «Zaveze avstrijskih jugoslovanskih društev». Zborovalo se je štirikrat: 7. dec. 1905 pri Sv. Frančišku, 18. marcija na Rečici, 6. maja na Ljubnem in 28. junija v Lučah. Predavalo se je pri zborovanjih o lepopisju po Levčevi metodi, o razdeljenem in nerazdeljenem času pouka, o pritlikovcih v sadjereji, o važnosti šolskih kuhinj, o učiteljevem delovanju izven šole, o zgodovini Luč in tamošnje šole. Razgovarjalo se je pri vseh zborovanjih o raznih stanovskih zadevah in so se sklenile tudi razne resolucije ter sprejeli mnogi umestni predlogi.

Društvo je nabiralo in je že nabralo pokrovitelnino učiteljskemu konviktu t. j. 200 K.

Skupščine «Zaveze» v Šoštanju so se udeležili skoraj vsi društveniki in je več članov tukajšnjega učiteljstva poseglo v razpravo. Glavni govor o razdeljenem in nerazdeljenem času pouka je govoril član našega društva g. Š. — Z zborovanjem v Lučah se je združil večdnevni izlet v osrčje Savinskih planin.

Blagajnik poroča, da je v društveni blagajni še preostanka K 12.40.

O nabiranju za «Učiteljski konvikt» je poseben račun. Odbornikom za to društvo se določi g. F. Kocbek.

Volitev novega odbora. Izvolili so se stari odborniki: načelnikom g. Ivan Kelc — Novaštifta; namestnikom g. Josip Terčak — Ksaverij; tajnikom g. Ig. Šijanec — Gornji grad; blagajnikom g. Peter Wudler — Ljubno; odbornikoma pa še g. Ivan Klemenčič — Rečica in g. Fran Kocbek — Gornji grad.

Nato se je razpravljalo o nekaterih lokalnih zadevah in o šolstvu. Sprejme se soglasno predlog, da pristopi naše društvo kot ustanovnik k «Učiteljski tiskarni» in prične nabirati potreben denar. Nabiralcem se določi g. Terčak.

Prihodnje zborovanje bo v Šmartnem, dne 3. sušca pr. l.

Iz Brežic. Gledališka predstava brežiškega Sokola, dne 11. t. m. je uspela popolnoma dobro. Ocenili bomo kar na kratko. G. Holy s svojo igro «Sluga gospoda poročnika» ni dosegel, kar bi morebiti želel. Nimamo sicer veselja preveč pretresavati predmet igre same, toda vseeno jo hočemo vsaj nekoliko v pretres vzeti. G. Holy ima res dober humor in snov igre je tudi kar najbolj zadeta, vendar posamezni nastopi so si tako oddaljeni in nevezani, da stori zelo mučen utis na gledalca. Igra ima mnogo dejanja in mnogo komičnih prizorov, toda opiliti jo je še treba, zelo opiliti. Igralo se je dobro. Druga igra «Brat Sokol» nam je že znanka. Igralo se je seveda — po igri. Kakršna igra, tako se igra. Najbolj jo je pogodil Anton Koruza, ki je pač napravil iz svoje vloge, kar se da.

Med posetniki smo opazili zastopstvo krškega Sokola in srbskega Sokola iz Zagreba. Po predstavah se je razvila živahna zabava. Vrlemu breškemu Sokolu kličemo: krepko naprej!

Iz Šentjurja ob juž. železnici. Prve številke vašega vrlega «Narodnega lista» so nas zelo razveselile. Prečital sem premnogokrat uvodni članek prve številke, pa bolj ko sem čital, bolj se mi je dopadlo. Že sama oblika lista je nekaj priključnega. Kakor slišim praviti sosede in mladeniče, bode list imel kmalu lepo število naročnikov. Kdor je za narod in vsestranski napredek, naj se nam

z veseljem pridruži! Čim večje število, tem večji uspeh. Mi Šentjurčani se ne menimo za javkanje «Slov. Gospodarja» in «Slovenca», ki kradeta čast našim poštenim možem, ki jim je pa sicer tako obrekovanje deveta briga, ker dobro vedo, od koga izhaja, in vedo tudi, da pred takim človekom je najboljša pljuniti na tla.

Dne 4. t. m. se je vršilo letno zborovanje tukajšnje ženske podružnice sv. Cirila in Metoda. Zborovalna soba v gostilni g. R. Doboviška je bila napolnjena z gosti. Naše vrle šentjurske narodne gospe in dekleta, pa tudi drugi so nam priskrbeli bogati srečolov, katerega se je vsak udeleženec veselil. Za zabavo je skrbel vrli tržki mešani zbor pod vodstvom gosp. učitelja Čuleka, pa tudi pevski mešani zbor katol. braln. društva pod vodstvom g. organista Raztočnika. Jako so ugajale deklamacije mladenk Antonije Vrečko in Minke Klina.

Čistega dobička je bilo 150 kron 36 vin., kateri znesek se je poslal društvenemu vodstvu v Ljubljano.

Iz Konjic. Naši Nemci so zadnja leta skrajno delavni. Vse mogoče so že storili, da bi slovenski kmet materinske besede niti črhiniti ne smel, ne v trgu, ne v uradih i. t. d. A naši slovenski kmetje so korenjaki, ki si ne bodo pustili prav nič vlevati. To bodo gledali naši nemški zagrizenci, kaka jim bo predla, ko se bodo ti kmetje — slovenske korenine zastavili ter jim pokazali pot skozi vrata svoje slovenske domovine! — Kaj pa vodstvo konjiških Slovencev?! Pričakujemo več življenja v okraju!

Iz Radince. Pri nas smo se nedolgo temu iznebili poštarja, ki je bil zagrizen nasprotnik slovenskega ljudstva; sedaj smo dobili za poštarico neko Josipino Spende iz Gleisdorfa. Upamo, da bo spoštovala naš jezik in ne bo nasprotovala pravičnim zahtevam slovenskega ljudstva. — A še ena rana nas je vedno skelela, in to je bil naš bivši postajenačelnik Müller. Bil je poleg Pascha najzagrizenejši hujskač proti Slovincem. Pri raznih volitvah je posebno ostudno kazal svoje nemško srce. Naše dolgoletne pritožbe so končno vendar začuli in nas ozdravili od te rane. Z doslednim krepkim nastopom bi slovenski zastopi tudi drugod dosegli enake uspehe.

Štajerske novice.

Somišljeniki!

Pozor!

Ustanovni shod narodne stranke, katerega smo zadnjič napovedali, bode se vršil dne 8. dec. v veliki dvorani «Narodnega doma» v Celju. Shod bode zaupen shod, to je, pristop bodo imeli samo povabljeni. Vabili se pa bodo le oni štajerski Slovinci, o katerih bomo poprej izvedeli, da nameravajo pristopiti kot člani k naši organizaciji. Potrebno je torej, da nam rojaki, ki nameravajo postati člani narodne stranke, ta svoj sklep in svoje naslove naznani bodisi naravnost ali po kakem našem zaupniku, da nam bode mogoče pravočasno jim vabila doposlati. Samoobsebi se razume, da si mora vsakdo pomeni članstva narodne stranke trezno pretehtati. Izjavljamo v naprej, da nam ni ležeče v prvi vrsti na ogromnem številu članov, pač pa na tem, da dobimo v svojih članih same navdušene in nesebične narodnjake, ki so pripravljeni po svojih močeh vztrajno delovati za napredek štajerskih Slovencev. Dopisi se naj pošljejo na naslov: «Osnovni odbor narodne stranke za Štajersko v Celju». O dnevnem redu omenimo le toliko, da bode obsegal na vsak način volitve odborov, odobrenje pravil stranke in programa; poročilo o stanju strankinega glasila «Narodnega lista» ter o gmotni utrditvi istega. V ostalem bode dnevni red določil natančneje razširjeni pripravljalni odbor, ki se bode o tem posvetoval v nekaj dneh. Kakor že zadnjič povdarjano, so nam tudi pismeni nasveti in predlogi dobrodošli. Več prihodnjič! Zaupniki, vstrajajte v delu!

„Narodni svet“. Kolikokrat se je že izrazila želja, naj se ustanovi za Sp. Štajersko slovenski narodni svet v obrambo Slovencev! Pa vse je bilo zaman! Našim pašam ta misel ni šla v glavo,

«Slovenec» je, kakor znano, tako ustanovitev naravnost odklonil. V tem položaju se je vendar dne 30. sept. t. l. kljub brezbriznosti poklicanih krogov sklenilo ustanoviti narodno stranko za Štajersko, katere glavni odbor bi imel biti v zvezi z okrajnimi odbori nek narodni svet za štajerske Slovence. Ta odbor se bode volil dne 8. dec. v Celju. Toda zakaj to ponavljamo? Povod nam daje sklep političnega društva za brežiški okraj, ki ga je «Domovina» objavila zadnji ponedeljek. Z zadoščenjem čitamo tam, da so tudi pri tem društvu načelno prišli do istega spoznanja kakor mi, da treba namreč neke tesnejše združitve štajerskih Slovencev v obrambo narodnih koristij. Sklep tega društva naravnost poziva k ustanovitvi «narodnega sveta». Nadaljnje poročilo o zborovanju društva «Save» nam pa žalibog dokazuje veliko zmedenost naših politikov. Resolucija v popolnem protislovju z zahtevo narodnega sveta v isti sapi obsoja združitve štajerskih Slovencev v narodno stranko, katera bi volila iz sebe narodni svet oziroma svoj odbor, ampak pravi, naj poslanci skličejo nekatere ljudi in iz teh vstvarijo narodni svet. Tako se ne bode nikdar ustanovil v pravem pomenu besede narodni svet, to postopanje je temveč narobe svet. Začeti se mora pri temelju in ne na strehi. Narod je potreben vodstva, namesto da bi se pa smel združiti v stranko, katera bi volila svoje vodstvo v obliki narodnega sveta, naj bi po mnenju «Sayanov» dosedajno navidezno vodstvo, poslanci, imenovali narodni svet! Narodni stranki za Štajersko, ki pa hoče ustvariti pogoje, da narod sam sebi politično vodstvo izvoli, izreče se v isti sapi obžalovanje! Ta stvar je zelo čudna. Imenovanega sklepa ni rodilo navdušenje za narodno stvar, ampak kakor se nam zdi zlobnost in ljubosumnost, zato se je pa nabrala v resolucijah tolika nespamet in protislovje. Le tako naprej! «Domovina» je te same sebi nasprotujoče sklepe, kolikor so naperjeni zoper narodno stranko debelo natisnila. Tudi neko stališče!

Celjske novice. Pri občnem zboru «Narodne čitalnice» je bil predsednikom zopet voljen g. dr. Josip Sernec. — Občni zbor podpornega društva za uboge učence c. kr. samostojnih nem.-slov. gimnazijskih razredov je jutri, 17. t. m. ob 2. uri popoldne v Šolski ulici št. 21. — Pod kapucinskim mostom se je hotel vtopiti v soboto neki A. Bader, a ga je rešila neka perica. Mož je bil dalj časa brez dela. — «Cigane», veseloigro v treh dejanjih, katero je slovenska javnost sprejela s splošno pohvalo, predstavlja celjsko pevsko društvo v nedeljo dne 18. t. m. zvečer v veliki dvorani «Nar. doma».

Še enkrat nemška šola za Gaberje. Zadnjič smo poročali, da je za to šolo dal šulferajn 100.000 kron, celjska mestna občina pa da bode dala 90.000 K. Pri seji celjskega mestnega zastopa dne 9. nov. smo pa iz ust poročevalca gimnazijskega ravnatelja Profta slišali, da šulferajn da le 90.000 K in poročevalec finančnega odseka Rauscher je pripomnil, da mesto mora k temu pridjati skoro ravno toliko, nemreč 87.000 K. Mesto? Prusko navdahnjeni mestni očetje? O ne! Poročevalec Rauscher je dejal, da se morajo v pokritje stroškov nemške šole doklade najemninskega davka za 1% zvišati. V Celju je kakih 40 slovenskih hišnih posestnikov. Ti bodo na ta način plačali vsako leto za ponemčenje slovenskih otrok sami nad 1500 K. To je vnebovpijoča krivica nasproti celjskim Slovincem. Z obžalovanjem pa kot vestni časnikarji moramo pripomniti, da nimamo prepričanja, da je slovenski krajni šolski svet celjske okolice pri ti stvari krivde prost. Če bi se bilo vprašanje ljudske šole za celjsko okolico pravočasno in praktično ter razmeram primerno rešilo, bi šulferajnska šola za celjsko okolico ne postala dejstvo ali pa bi vsaj ne bila tako pogubna za Slovence kakor sedaj. In k temu še pride sramota, da so Slovinci sami prodali mestni občini stavbišče za ponemčevalnico, in še nadalje, da niti ni smo prepričani, da prodajalci niso vedeli, kaj delajo. Bodi si pa kakorkoli! Po toči zvoniti je prepozno. Kar pa z vso odločnostjo zahtevamo, je to, da naj merodajni krogi kmalu ukrenejo vse potrebno, da se bode prihodnjo spomlad zidala dostojna slovenska šola za celjsko okolico. Če ne bodemo kmalu izvedeli, da se je v tem oziru vse

potrebno ukrenilo, napeli bomo zoper pristojne slovenske činitelje druge strune!

Na slovenski gimnaziji v Celju, t. j. na samostojnih 4 razredih slovenske gimnazije je letos 213 učencev. V prvem razredu jih je 76 in se je morala dovoliti razdelitev tega razreda v dva dela v a) in b) razred. V drugem razredu jih je 48, v tretjem 45 in v četrtem 44. Kakor kažejo številke in kakor kažejo tudi učni uspehi te gimnazije, so vse sposobnosti in vsi pogoji dani, da se ustvari cela slovenska gimnazija. Poznamo na Avstrijskem državne in deželne cele t. j. višje gimnazije z 8 razredi, ki v vseh osmih razredih nimajo niti polovico toliko učencev. In vendar se moramo Slovenci, ki vendar ravno tako plačujemo davke, kakor vsak drugi narod, pehati za to drobtinico že leta in leta. Ta slučaj kaže od raznih strani toliko hvaljeno pravicoljubnost naše avstrijske vlade, ki se je vstrašila vsake najmanjše sape od nemške strani. Izjavljamo, da bomo storili vse korake, da bo vlada končno prisiljena nam dati celo stovensko gimnazijo v Celju, in da se našim srednješolcem še ne bode nadalje trebalo dati okuževati od čudne kulture nemških tovarišev.

Pozdrav „Narodnemu Listu“ v verzih smo sprejeli iz krške okolice. Ker je zanimiv ga prijavimo. Kako krivo so naši nasprotniki ljudstvo o nas poučili, razvidi se tudi iz tega pozdrava. V pomirjenju našemu dopisniku in vsem v ti zadevi slabo poučenim torej poudarjamo, da je le naša želja, da bi naši rojaki bili za vero vneti. Toda vere naj nimajo samo na jeziku, ampak tudi v srcu. Kdor ni poštenjak, ta tudi nima pravice na vernost se sklicevati in velja to tudi za one, ki ustanovitvi narodne stranke z neresnico zapreke delajo ter svoje rojake brez vzroka za nasprotnike vere slikajo. Došli nam pozdrav se glasi:

Že prav, da ste z delom začeli,
Da rana se rodu zaceli,
A dobro je z Bogom začeti!
In gladni sovrag naj začuti,
Kedaj ste mu strigli peruti,
A prosil bi v jednem oziru,
Pustite nam vero pri miru,
In nje, ki za vero so vneti,
Da narod ne bo vam sovražni,
In up vam prehitro poražen.

Benvenut Jelkar, delavec.

V Krške okolici 28. okt. 1906.

Naš deželni odbor in — slovenski jezik. Deželni odbor izdaja navodila za vinorejo tudi za slovenske vinogradnike v blaženi nemščini. Kaj neki hočejo s temi spisi doseči? Za vinorejce niso, ker jih ne razumejo. In nemških vinorejcev — koliko pa jih imamo na Štajerskem? Ali ni glavni sedež vinoreje na Spodnjem, t. j. slov. Štajerskem? Torej so dotična nemška navodila ne za vinorejce, ampak za gospode pri deželnem odboru, ki s ponosom trkajo na svoja prsa, češ, glejte, koliko mi storimo za vinorejo! A prašamo gospode: mar naj slovensko ljudstvo plačuje svoje davke za to, da se deželni odbor iz njega norčuje? To je vendar očitna potrata denarja davkoplačevalcev, če se na njihove stroške izda nekaj, kar nima za veliko večino vinorejcev nobene vrednosti. Pa seveda — propaganda za ljubo nemščino, to je gospodom glavna stvar, in za to naj slovenski davkoplačevalec seže globlje v žep! Enakih slučajev je seveda na stotine! Prašanje je le, če se to pravi spoštovati slovenski jezik, ki je tudi v deželi navadni jezik in ki je vendar materni jezik ene tretjine štajerskega prebivalstva! Deželnim in državnim uradnikom se naravnost ukazuje, da morajo tako postopati, ker bi jih drugače menda kazensko prestavljali ali kakoržekoli šikanirali. In mi naj tako pristransko in najhujše obsodbe vredno, naravnost protipostavno postopanje, postopanje proti cesarjevi volji in zahtevi — mi naj to še dolgo trpimo? Nabirajmo take uradno zavite drobtine in pošiljajmo jih naravnost vladi ter ji povejmo odločno v obraz, kaj je slovenskemu narodu dolžna. Pomislimo samo, kak hrup bi nastal, če bi kak urad poslal v popolnoma nemški kraj slovenske tiskovine. V nemškem gozdu bi zašumela vsa drevesa in takoj bi se ostro vprašalo vlado, kaj misli ukreniti zoper tako nezasišano početje! Slovenci, ne bodimo lipov les samo mi, ampak oblecimo hrastovo skorjo! Saj končno se tukaj ne gre samo za to, da deželni odbor spoštuje jezik večine štajerskih vinorejcev, ampak gre se

za gospodarske koristi štajerskih slovenskih vinogradnikov. Ti imajo vendar tudi pravico, da izvejo, kake nasvete daje deželni odbor vinorejcem v izboljšanje vinogradov. In če že morajo plačevati za izdavanje teh navodil svoje prispevke v davkih, ima deželni odbor proketo dolžnost, da jim da navodila v tistem jeziku, ki ga razumejo. Zaradi trdovratnih zagrizencev v deželnem odboru se ne bo na stotine in stotine slovenskih vinorejcev šlo učiti blažene nemščine! To povemo gospodom za danes in izjavimo, da bomo zasledovali vsak podoben slučaj brezobzirno do zadnje inštanice!

Nemški napisi na c. kr. poštah in nemški poštni pečati se nahajajo še vedno pri mnogih poštah na slovenskem Štajerskem. Svoje somišljenike prosimo, da nam naznani vse takšne poštne urade, za katerekoli zna vsak posameznik, da uvedemo skupno postopanje glede vseh podobnih slučajev, ter da bo trgovinsko ministerstvo končno prisiljeno, odpraviti to vse zavedne in napredne Slovence skrajno žalečo krivico!

„Poslančevstvo“. Sprejeli smo in objavljamo: Beseda „poslančevstvo“ je bila dosedaj v nas nepoznana. Novejši politični dogodki opravičujejo postanek te čudne besede. Ko sem bil svoj čas z gosp. drž. poslancem Jos. Žičkarjem v dogovoru, da stavi neko interpelacijo v državnem zboru, mi je on bridko tožil, s kako težavo je dobil podpise v svojem klubu za zadevno interpelacijo. Po dolgem času se je takratni vodja pravosodnega ministrstva ojunčil ter odgovoril na dotično interpelacijo. Toda ta odgovor je bil poln neresnic in zavijanj. To sem tudi umrlemu g. J. Žičkarju naznanil; on je to obžaloval, a pripomnil, da se v zadevi ne da nič več storiti, ker ne more dobiti podpisov za novo interpelacijo, v kateri bi se te laži in neresnice razkrinkale. Zdi se mi umestno sedaj to v javnost spraviti, ker je dne 2. oktobra 1906 pravosodni minister dr. Klein odgovoril na dve interpelaciji umrlega Jos. Žičkarja; ta odgovor je tak, da se kar neresnice in zavijanj cedi. Nimamo poslanca, ki bi spomin umrlega poslanca vsaj toliko častil, da bi te nečuvne laži in neresnice na primeren način ožigosal. Radi tega je beseda — poslančevstvo prav dobre kovine.

Porotne obravnave v 1. 1907. V Celju se vrše porotne obravnave prihodnje leto začeni z 21. januarjem, 22. aprilom, 8. julijem in 21. oktobrom; v Mariboru pa s 4. marcem, 3. junijem, 16. septembrom in 2. decembrom.

Katere časopise smete čitati? Navadno se vam priporoča, da čitate samo dobre časopise. Toda kateri časopis je dober? Nekateri bodo rekli, da sta dobra časopisa „Slovenski Gospodar“ in „Naš Dom“, drugi bodo rekli, da je dober časopis „Domovina“, tretji, da se naj čita „Novi Slovenski Štajerc“, spet drugi, naj se čita ptujski „Štajerc“ i. t. d. Kaj pa vam mi svetujemo? Ne branimo vam brati nobenega časopisa. Čitajte mnogo in pridno. Vseeno je, iz katerega časopisa se kaj dobrega naučite. Čitajte pa tudi z razumom in vprašajte se pri vsakem članku, ali je resnica in prav, kar ste čitali. Ali se sme čitati tudi „Narodni list“? Mnogo jeze je na Štajerskem zaradi izida tega časopisa. Toda dokler je v vsakem kraju samo eden trgovec, ta mnogokrat ljudi odira. Če pa pride še drug, se morata oba mnogo bolj resno potruditi, da ljudem ustrezeta, kajti drugače bi eden ali drugi moral pobrati svoja šila in kopta. Upamo, da bode tudi naš časopis ta upliv imel in narodno stvar s tem gotovo le pridobi. Toda preveč časopisov bode, pravijo nekateri. Splošno se govori, da bode tudi za Posavje izhajal nov časopis z imenom „Posavska straža“ in pojasnjuje se, da merodajni možje obeh strank, izrečno povprašani, odobravajo izdajanje tega časopisa, katerega seveda tudi mi pozdravljamo z ozirom na naše gori označeno stališče. In „Narodni list“, ali smete tega čitati, ali so dovolili merodajni činitelji, da izhaja? Niso dovolili merodajni činitelji, ampak smo si mi sami dovolili s tem časnikom začeti na podlagi zakonito zajamčene tiskovne svobode in nas merodajni činitelji nič ne brigajo, merodajna je za nas nujna narodna potreba v tem oziru.

Naše porote. Iz ormoškega okraja smo prejeli: Jako čudno se nam zdi, kako se izžrebajo porotniki za vsakokratne obravnave. Županstva

upošljejo vsako leto imenike porotnikov, vendar se Slovencev malo izžreba, pač pa iz nekaterih krajev redno Nemci. Tako se na primer v občini Velika Nedelja že leta sem izžrebajo kot porotniki večinoma uradniki nemškega viteškega reda. Dvojno je mogoče: ali naši župani upošljejo imenike, v katere zapišejo same Nemce, o čemur pa v našem okraju jako dvomimo, ali pa moramo začeti dvomiti nad pravičnim postopanjem pri izžrebanju. Pozivljamo slovenske župane našega okraja, da sestavljajo imenike vsakokrat tako, da bodo odgovarjali našim narodnim zahtevam, da torej zapišejo samo imena slovenskih mož. Ker edino pravično je, da iz okraja, kateri je skoro izključno slovenski, pridejo sami vrli slovenski možje kot porotniki. Slovenski župani, tudi tukaj imate vršiti svojo narodno dolžnost!

Poroka. Dne 12. t. m. sta se poročila g. dr. Ernst Kalan, odvetn. koncipijent na Dunaju, doma iz Celja, in gospica Ela roj. dr. Bergmanova iz Žalca. Bilo srečno!

Teharje. Na Teharjih se zida letos nova cerkev in je že pod streho spravljena. Stavba je prav lepa in je bila nova cerkev na Teharjih res že potrebna. Kaplan g. Čemažar je večidel stavbene svote pridobil s tem, da so mu posamezni občani, oziroma župljani obljubili znatne prostovoljne doneske k stroškom stavbe. Tako se je doseglo da se breme stavbenih stroškov ni neprijetno občutilo, kar je pri takih stroških sicer običajno, ako se od posameznih župljanov na njih odpadajoči zneski naravnost tirjajo.

Učiteljsko društvo za laški okraj je imelo v nedeljo ustanovni shod na Zidanem mostu. Shod je počastil tudi nadzornik g. Vodušek, ki je v svojem govoru svaril pred narodnostnim bojem v društvu — v okraju je do 1/3 nemških učiteljev — vendar pa poudarjal, da ne pozabimo nikdar, da smo sinovi matere Slovenije. Navdušeno pritrjevanje je sledilo temu govoru, dokaz, da je govoril navzočim do srca in dokaz, kako da je g. Vodušek priljubljen med učiteljskim.

Shod sta nadalje počastila tovariša Gradišnik in Kranjc ter gospa Cetinova in gospica Gnusova. Odbor se je sestavil takole: Anton Gnus, — predsednik, Bl. Kropelj — namestnik, Miloš Roš ter gđc. Fux — tajnika, I. Sorčan — blagajnik, Plavšak pevovodja, Kern — knjižničar ter Zorn in Četina odbornika.

Prihodnje zborovanje se vrši 2. februarja v Hrastniku.

Nemška šola v Hrastniku. Govori se, da je nemštvo odnehalo od svoje prvotne nakane ter da je prosilo pri krajnem šolskem svetu, naj se zviša število nemških učnih ur ter da g. Roš tej želji ni ugodil. Te govorice niso istinite. Resnica je samo to, da zahtevajo nemčurji štirirazredno popolnoma nemško šolo in resnica je tudi to, da se občina in krajni šolski svet ne bodeta udala tej zahtevi. Slovenski kmetje in delavci, v enem letu bodo občinske volitve. Ne pozabite tega! Varujte svoj dom do zadnje kaplje krvi! In tudi Dolenjci ne pozabite, da pridete pod nož vi, če smo potujčeni enkrat Hrastničanje.

Žile prerezal na levi roki si je 79letni prevžitkar Matija Glojek v Gornjemgradu. Mož je porabil ves denar, kar ga je dobil za hišo, katero je pred večimi leti prodal. Imel je le izgovorjeno sobo. Ni pa hotel nadlegovati občine in drugih ljudi, zato je stradal in si končno sam končal življenje. Pokojnik si je zadel smrtno rano z nožem, ki se je našel na mizi, zlezal je na to v posteljo, se lepo pokril, tako, da so ljudje mislili, da spi.

Velik požar v Šoštanju. V Šoštanju ste dve tvornici kož, ena slovenskega poslanca Ivana Vošnjaka, druga odpadnika Frana Woschnagga in sinov. V tej slednji je danes teden, 9. t. m. izbruhnil požar, uničil 3000 kož v vrednosti 300.000 K. Vsa škoda znaša nad 2 milijona kron. Vrlim okoličanskim slovenskim požarnim brambam se je zahvaliti, da se ni ogenj bolj razširil. Tudi celjska in velenjska požarna bramba ste prišli.

Političen shod v Rajhenburgu. Narodna stranka za Štajersko priredi javen shod v Rajhenburgu dne 25. nov. ob 3. uri popoldne v restavraciji pri Unschuldu. Somišljenike, katerim se bode mogoče shoda udeležiti, opozarjamo nanj že vnaprej. Mi hočemo med ljudstvo, da se spoznajo

naši nameni in raztresejo kriva mnenja, ki se o narodni stranki tako pridno razširjajo s strani naših nasprotnikov. Predmeti shoda se pravočasno objavijo. — Takoj po shodu priredi čitalnica rajhenburška igra enodejanko »Berite Novice«. Sledi petje, godba in prosta zabava. Na svidenje! Pristop ima vsakdo!

Občinske volitve v Hočah pri Mariboru so se vršile dne 8. t. m. Devet let so vladali občini Nemci in od njih odvisni možje, na čelu vsem Rajmund Wieser, ki je bil pri zadnjem porotnem zasedanju v Mariboru zaradi goljufije obsojen na tri leta ječe. Po devetih letih vlade tujcev je letos volitev izpadla v narodnem duhu in sestoji novi odbor zvečine iz zanesljivih narodnjakov. Župan je Pavel Brdnik, svetovalca pa Fran Hergout in Karol Novak, vsi kmetje v Hočah.

Iz marmškega okraja Kakor je v naših takozvanih »nemških« gnezdih že v navadi, je letos tudi v Marmeku napadel nek fantalin iz 7. razreda mariborske realke (!) nekega slovenskega visokošolca, seveda kar na cesti, in mu raztrgal trak dunajskega akad. društva »Slovenija«. Vložila se je kazenska ovadba pri marmškem okrajnem sodišču. Glasom poravnave, ki se je pred razpravo sklenila, je obdolženec plačal 50 K za ljudske knjižnice, ki jih ustanavljajo slovenski visokošolci v podravske dolini. Razuntega je plačal 80 K stroškov in 5 K za trak. Svojo vročkrvnost je torej gizdalin pošteno poplačal! Do tod bi bilo vse v redu.

S to zadevo pa je v zvezi nek drug slučaj, katerega je treba pribiti in si ga zapomniti. Zgoraj omenjena kazenska ovadba se je namreč vložila pri tukajšnjem sodišču že dne 6. kimovca, razprava pa je bila razpisana še le na dan 9. vinotoka, med tem ko bi vsakdo, ki količkaj pozna poslovanje naših sodišč, gotovo pričakoval, da se razpiše razprava male in tako enostavne zadeve vsaj že v 8 dneh. Zakaj to zavlačevanje? Ovadeni junak je sin marmškega župana in je stal pred bridko resnico poskušnje za 7. realčni razred, po kateri ga je čakal še zrelostni izpit. Oba izpita sta se vršila v drugi polovici meseca kimovca. In sedaj naj se zagovarjajo nepristranski gospodje od c. kr. okr. sodišča v Marmeku, kolikorkrat se jim poljubi s tem, da »razpišejo obravnave, kadar hočejo«, vendar nikoli več ne izbrišejo popolnoma opravičenega suma vsega slovenskega prebivalstva v okraju, da načeloma razprave poprej razpisati niso hoteli, predno ovadenec ni naredil izpitov, ker so se v svoji »nepristranosti« in ljubezni do svojega »bližnjega« bali, da bi junaka po obsodbi zadele zaslužene posledice in bi se ga k izpitom nitine bilo pustilo! Tega mnenja tukajšnjih Slovencev ne ovržete nikoli, četudi pokličete na pomoč kogar hočete, makari državnega pravdnika!

In v bodoče naše zaupanje v nepristranost sedanjih uradnikov tega sodišča? Iz zgornjega slučaja jasno sledi, da sedanji c. kr. uradniki našega sodišča postopajo pri svojem uradovanju tako, kakor je ljubo par marmškim nemčurkim zagrizencem, ki bi Slovence najraje kar žive požrli. Kateri Slovenec pa vam more, gospodje uradniki, pri takem vašem obnašanju še kaj zaupati? Nobeden! Zato odločno pozivljamo poslance, da takim skrajno škandaloznim razmeram s trdo pestjo napravijo enkrat za vselej konec in nam takoj preskrbe novih in sicer slovenskih uradnikov, ki ne bodo stali pod izključno komando tržkih vsenemcev; mi hočemo uradnike, do katerih bomo zopet mogli imeti zaupanje!

Iz Maribora. Dne 4. t. m. se je pričel na c. kr. učiteljsku risarski tečaj za učitelje. Dasi država ne da obiskovalcem za trud, pot in čas nikake podpore, vendar je udeležba mnogoštevilna. Tečaj vodi veččak g. Schmoranzer c. kr. okr. nadzornik.

Iz Dolgoš. Dne 4. t. m. se je splazil neznan ptiček v Šalamunovo stanovanje in mu odnesel iz zaprte omare krog 600 K. Upajmo, da ima pravica daljše prste in predrznemu tatu prej ali slej odmeri zasluženo — kazen.

Konkurz je napovedalo okrožno sodišče v Mariboru na premoženje Franca Kaiserja, vinotrčca

v Ptuj. Kaiser je bil eden prvih stebrov ptujskega umetnega Nemštva.

Politično društvo »Pozor« v Ptuj je imelo svoj občni zbor včeraj, 15. t. m. v »Narodnem Domu« v Ptuj.

Iz Ormoža se nam piše: Čujemo, da namerava naš baron Čok prodati svojo grajščino z vsem posestvom. Grad hoče baje kupiti nemški viteški red, ki bo z vsemi močmi pospeševal nemštvo v ormoškem okraju. Pristavo (marof) ob veliki cesti iz Ormoža v Ljutomer pa hoče imeti vojaška uprava, ki bi jo preuredila v vojašnico.

Železnica Ormož-Ljutomer. Dne 5. t. m. se je vršila seja ormoškega okrajnega zastopa z edino točko: železnica Ljutomer-Ormož. Večina je sprejela sklep, da ne sme zadeva te železnice nikdar več priti na dnevni red seje okrajnega zastopa. Ne vemo sicer danes, kakšni nagibi so napeljali može, ki so glasovali za to, do tako dalekosežnega sklepa. Nam se zdi zadeva z zgolj narodnogospodarskega stališča tako važna, da smatramo za potrebno, da se v doglednem času skliče posvetovanje vseh prizadetih krogov obeh okrajev, da se končno doseže sporazum v tem tako važnem vprašanju, obenem pa tudi sporazumni sklep v tem, ali se ima tudi rudokop v Ivanjkovcih prepustiti tujcem.

V Ormožu je umrl gostilničar Franc Gomzi, poštenjak in neomahljiv narodnjak skozinsko. Bil je nemškim zagrizencem zaradi svoje odkritosti trn v peti, ormoškemu Slovenstvu pa ena glavnih opor v težkem boju za napredek. Svoji družini, ki ga bo težko pogrešala, je bil krepka opora. Rajni je umrl v Gradcu. Minolo nedeljo 11. t. m. so ga prepeljali v Ormož in ga tam pokopali. Počivaj v miru, značajni mož!

Pri Sv. Barbari niže Maribora se je vršilo na »Martinovo« osnovno zborovanje »Posojilnice in hranilnice« v šoli, h kateremu društvu je takoj pristopilo 36 udov. Vse potrebno se je ukrenilo, da se začne z novim letom uradovati. Predsednikom je voljen Mat. Šnuel, kmet in župan v občini Jablance, blagajnik in tajnik je g. F. Kranjc. Vsak se naj poslužuje tega za naš kraj prepotrebne družbe. Posojevalo se bo po 5 $\frac{1}{2}$ %, obrestovalo pa vlaganje po 4 $\frac{1}{2}$ %.

Doktor prava je postal g. Bogomil Vošnjak, sin znanega slovenskega posojilničara in bivšega poslanca Miha Vošnjaka. Mladi mož je spisal dosedaj knjigi »Zapiski mladega potnika« in »Na rascvitu«. Slovenski narod pričakuje od marljivega rojaka še mnogo lepega.

Uljudno vprašanje »Našemu listu«. »Naš list« piše pod naslovom »Narodna zavednost«: Kakor poroča »Domovina«, rabi nadučitelj na Ponikvi ob južni železnici samonemški pečat za šolsko vodstvo. Pa menda vendar ni ta nadučitelj član nove »narodne« stranke. Pri javnih nastopih bosta šla lahko v paru s šentjurskim županom Urlebom, ki se poganja za nemško narodno šolo. Dovolimo si na »Naš list« uljudno vprašanje, kaj naj o tu imenovani notici, ki jo je sicer posnel po »Slovincu« mislimo. Kako pride »Naš list« do tega, da take zlobnosti »Slovenca« in njegove prijateljice »Domovine« zoper nas objavlja? Kaj ima opraviti ustvarjajoča se narodna organizacija na Štajerskem z dejstvom kaknega nemškega pečata na Ponikvi ali z nemško-narodno šolo? Od »Slovenca«, ali od »Domovine« zahtevati pojasnilo nam seveda ne pride na misel, glede »Našega lista« smo bili do sedaj mnenja, da ni naš nasprotnik. Zato prosimo nujno pojasnilo od njega, kako si naj tolmačimo njegovo postopanje v ti zadevi.

Novice iz drugih slovenskih krajev.

Koroško.

Celovec, dvojezično mesto. Mestni očetje v Celovcu so se svoj čas silno razburjali, ko so Slovenci zahtevali, naj se slovenski otroci vpisujejo v matrike slovenski, še bolj so se pa razburili nedavno, ko so izvedeli — strah in groza! — da ena celovška pošta prodaja nemško-slovenske,

torej dvojezične poštne tiskovine! Oster sklep so storili proti temu. Pomislili pa niso gospodje v svoji nadutosti, da jih je c. kr. ministerstvo že enkrat radi njihove izjave, da je Celovec popolnoma nemško mesto, udarilo po zobeh. Spomnili se niso na slučaj, ko je celovski mestni urad zahteval od slovenskega političnega društva, da mora svoje vloge in naznanila pisati slovensko in nemško. Politično društvo se je takrat najprej pritožilo na koroško deželno vlado, ki je pa pritožbo zavrnila; potem se je pritožilo na ministrstvo notranjih zadev in to je odločilo, da je celovski mestni urad kršil § 19. cesarskih postav o jezikovni ravnopravnosti. Vlada je takrat izrekla, da je v koroški vojvodini in posebej v Celovcu slovenski jezik deželni jezik in ima mestni urad dolžnost, reševati slovenske vloge. Celovski mestni urad se je v svoji nadutosti sicer pritožil, a upravno sodišče je pritožbo zavrnilo. Celovec je in ostane dvojezičen, in temu se bodo morali počasi tudi nemški ošabneži v mestnem občinskem svetu celovškem privaditi.

Nova krajevna železnica. Na Koroškem nameravajo otvoriti krajinsko progo Svetnavas-Borovlje. Proga je velikega pomena za Spod. Rož, posebno pa za Borovlje, kjer bodo tamošnje fužine na žico in žreblje zelo povečali. Tovarne v Bajtišah in Podljubelem se opuste in vsa vodna sila se bo napeljala v združeno tovarno v Borovlje. Tudi puškarsko obrt v Borovljah bo nova železnica zelo pospeševala. Zato bi bilo želeži, da bi se tudi slovenski puškarji združili in prilagodili dosedanje izdelovanje pušk spremenjenim zahtevam časa. Novo progo, ki bo normalno — ne ozkotirna, nameravajo pozneje podaljšati skoz čeli Spod. Rož.

V Gorečivasi pod Škocijanom je umrl minoli mesec kmet Boštjan Ražun, p. d. Erjak, ki je bil eden najizkušenejših in najboljših slovenskih mož. Pokojnik je bil oče župnika Mateja Ražuna v Sv. Jakobu v Rožu, ki je zaradi svojega neumornega delovanja obče priljubljen.

Kranjsko.

Na zaupnem shodu narodno-napredne stranke v Ljubljani dne 15. t. m. je govoril »o strankinem programu« dr. Karol Triller, o »organizacijskih pravilih« dr. Fr. Novak in o »volilni preosnovi« dr. Ivan Tavčar.

Pokrajinska železnica Kranj-Tržič se namerava graditi. Najnižjo ponudbo za zgradbo je podala tvrdka Chiericci & Picha za 1,198.000 K.

V deželni blaznici v Ljubljani so vladale zadnji čas čudne razmere. Proti vsem trem zdravnikom zavoda je moral deželni odbor upeljati preiskavo, in konec vsega tega je ta, da je odvezl dr. Bleiweisu ravnateljstvo, dr. Divjaku prepovedal privatno (zasebno) prakso in dr. Robidi s 1. nov. odpovedal službo. S tem zadnjim činom pa nekatere stranke niso zadovoljne, ker se vobče trdi, da je bil dr. Robida najboljši zdravnik na zavodu. O razmerah v zavodu, ki so vladale pod vodstvom dr. Bleiweisa, sta poročala svoj čas »Naš List« in »Slovenec« čudne vesti.

Kletarski tečaji. Da se ponudi pouka želečim prilika, izobraziti se teoretično in praktično v v umnem kletarstvu, priredi c. kr. vinarski nadzornik B. Skalicki pri državni kleti v Novem mestu tekom prihodnjih zimskih mesecev več kletarskih tečajev, ki bodo trajali po tri dni. Kdor se misli udeležiti, mora prijaviti to gori imenovanemu do 25. t. m.

Ribniški Sokol. Vlada je potrdila pravila društva »Ribniški Sokol« in se isti ustanovi.

Zaradi nenravnosti, storjenih baje na učenkah, so zaprli nemškega učitelja Wisianija, ki je služboval na šulferajnski šoli v Domžalah. Wisiani je bil oni, ki je zanesel sovraštvo med slovensko prebivalstvo in nemške doseljence v Domžalah. On je bil provzročitelj vseh nečuvnih žaljenj slovenskega ljudstva v dopisih iz Domžal po nemških časopisih.

Slovensko kmetijsko društvo za občine Jesenice, Koroško Belo in Dovje se ustanovi. Vlada je pravila potrdila.

Telovadno društvo Sokol in narodna čitalnica v Krškem priredita dne 31. grudnia 1906 Silvestrov večer. Natančni vsپored se prijavi pravočasno. — Brat Josip Urbanič v Ljubljani je daroval telovadnemu društvu Sokol v Krškem 10 K in

vposlal mesečnine 2 K, za kar se mu odbor naj- topljeje zahvaljuje. — Na zdar!

Primorsko.

Kuga v Trstu. Pred dnevi je na znakih kužne bolezni umrl pomorščak Andrej Sabović v Trstu. Zdravniška preiskava je dokazala, da je umrl Sabović na kugi. V Trstu so takoj uvedli obsežne obrambne neredbe.

Šole v Istri. V Istri je vsega skupaj 345.000 prebivalcev, od teh je 143.097 Hrvatov, 47.717 Slovencev in 139.191 Italijanov. So tam od sred- njih šol tri gimnazije, in sicer ena hrvaška, ena nemška in ena italijanska, dalje 1 nemška in 1 italijanska realka. Učiteljsčja so tri; samo eno od teh je popolno. Razven tega obstoji ena mornar- ska šola. Nadalje ima Istra eno obrtno šolo in 5 nadaljevalnih šol ter jedno meščansko šolo za de- klince. Ljudskih šol je 180, od teh je 61 hrvatskih 22 slovenskih in 66 italijanskih. Zasebne ljudske šole so štiri hrvatske, štiri nemške in štiri itali- janske.

Razne novosti.

Kmečka sokolska društva. Med Srbi na Hrvatskem se je začelo gibanje, za snovanje sokolskih društev med kmečkim ljudstvom. «Novi Srbobran», glasilo naprednih Srbov na Hrvatskem, prinaša v tem smislu članek «seljački srbski Sokol», kjer pravi med drugim: «Sokolstvo ni kak poskus za naše društvene razmere, ni kaka nedosegljiva misel, ampak je neovrgljiva zahteva naše člove- čanske in narodne zavesti, je zapoved našega mišljenja in čustvovanja. Buržoazijsko (buržoazija se imenuje splošno oni stan v človeški družbi, ki ima v rokah denarno moč ali kake zastarele plemenitaške ali grofovske naslove in zato z viso- kega gleda na druge stanove!) nestrpnost, stanovsko tesnosrčnost, nejednakost med izobraženci in ne- izobraženci zamenjuje sokolska misel z edinstvom, ljubeznijo in bratstvom, — vsi imamo pred njo enake pravice in dolžnosti. Vsi Sokoli čutijo, žele in delajo eno in zato je svetla in visoka ta sokolska misel, katere temelj je zdrava morala (npravni nauk) življenja. Srbsko Sokolstvo je sprejelo popolno Sokolsko misel, (a baš takšna je za naše razmere neohodno potrebna, ker ji daje pravo narodno srbsko obiležje [značaj]), za sedaj še v nepopolnih potezah. Srbsko Sokolstvo bo naše z dušo in telesom, kadar vsadimo misel na narodna tla, kadar mu začne hrano dajati narod sam, — torej v seljaškem (kmečkem) srbskem Sokolu. Srbski narod, narod v kožuhi in opankah, ki nam je ohranil jezik, preteklost in šege, srbski narod, ki je ustvaril narodne pesmi in pripovedke, — on in nihče drugi mora tuje zameniti s svojim, ne- naravno z naravnim, on, srbski seljak, kateremu preteklost sama daje pravico, da se imenuje Sokol. Ne samo pesmi in običaje, ampak tudi narodne junaške igre je ustvaril naš rod še pred sokolskimi društvi, in zdaj bode ta narod le ustvarjal, ko ga bo brat iz mesta poučeval in navajal k delu. Če torej želimo, da dobimo počasi prave srbske Sokole, snujmo seljaške srbske Sokole v vsaki, tudi v naj- bolj zapuščeni vasi; razgovarjajmo se, navajajmo, poučujmo in učimo, samo na ta način najdemo, kar iščemo!» — V resnici lepa misel — in želimo le, da razmotriva o njej tudi slovensko Sokolstvo! Misel Sokolsko, misel enakosti in bratstva, misel vzvišeno in plemenito — med narod!

Deset zapovedi za Slovence. Češki list «Bu- divoj» je prinesel 10 zapovedi za Čehe, ki jih pri- našamo spremenjene za Slovence: 1. Vedi, da te je Bog ustvaril Slovenca; ne bodi odpadnik! 2. Ne vdajmo se! 3. Slovenskega otroka v slovensko šolo! 4. Izobrazujmo se! 5. Delaj! 6. Bodi plem- enit človek! 7. Pokoravaj se narodni disciplini! 8. Bodi dober gospodar! 9. Svoji k svojim! 10. Varuj si zdravje!

Tisočletnico smrti bolgarskega carja Borisa slave 2. maja 1. 1907. Boris je prvi sprejel krš- čansko vero in pokristjanil Bolgare. Prirediti na- meravajo ta dan veliko narodno svečanost.

Velikanske kanale za odvajanje petroleja je zgradila ruska vlada med mestom Baku in Kaspiškim morjem. Cela zgradnja stane 25 mili-

jonov rubljev ali po naše blizu sto milijonov kron ter so posamezne cevi dolge 854 kilometrov.

Kako je sedaj v Port Arturju? Trdnjava Port Artur je znana izza grozovitega boja med Rusi in Japanci. Neki nemški trgovec, ki ima opravke na daljnem izhodu, je bil nedavno v Port Arturju, na katerem se še vedno poznajo posledice obupnega boja. V pristanišču je polno razbitih ladij in njih ostankov. Holmi okoli Port Arturja so polni ostankov topov, vojaških čepic, pušk, človeških kosti. Zaminiv je bojni muzej, ki so ga nedavno osnovali Japonci v Port Arturju. Tam se vidijo vse vrste bojnega orožja, kakoršno so rabili Rusi in Japonci v bojih krog Port Ar- turja.

Podpiranje družin rezervistov. Ministrstvo za vojne zadeve izdeluje zakonski načrt, s katerim bi se zasigurale družinam rezervistov, ki morajo k orožnim vajam, za ta čas posebne podpore.

Šolski vrti na strehah. V velikih mestih so zemljišča tako draga, da vsaka šola ne more imeti potrebnega vrta, kjer bi se deca v prostem času mogla gibati. Zato so začeli misliti, kako bi se napravili vrti na strehah. Prvi tak poskus so napra- vili na strehi dekliške šole v Charlottenburgu (beri Šarlotenburg) pri Berolinu, in se je poskus dobro posrečil. Ta vrt na strehi ima mnogo zraka in solnca, in poleg tega so uvedli na strehi ure za risanje ker so pokrili brostor še s streho iz stekla.

48.000 Kron — za levo roko. Pred kakim pol letom so bili v Breslavu na Nemškem veliki poulični nemiri za izpremembo volilne pravice, Pri tej priči je neki policist odsekal nekemu delavcu levo roko. Dalavec je tožil mestno občino za odškodnino. Dne 5. t. m. se je končala pravda in mesto je bilo obsojeno na 48.000 K, ki jih mora plačati delavcu.

Iz političnega sveta.

V državnem zboru razpravljajo sedaj že več dni o volilni preosnovi. Videti je po celem položaju, da bo načrt, kakor ga je izdelal odsek, sprejet z veliko večino. Da-li bodo naši poslanci vsaj skušali popraviti krivice za Korošce in Štajerce? — Najhujši nasprotniki volilne preosnove so Vse- nemci, in eden njihov poslanec Stein je v tej svoji zagrizenosti osebno napadel slov. poslance dr. Šušteršiča, dr. Šukljeja in dr. Ploja. Zadnjemu je očital, da je zagrešil čin po § 128., t. j. da je oskrnil nedoletno deklico; mi tega nismo mogli verjeti in se je izkazalo očitiranje Steinovo že do- zdaj kot nesramno obrekovanje. Zbornica je doslej sprejela že več točk nove postave. Mi hočemo svoječasno najvažnejše določbe v poljudni obliki objaviti.

V odseku za volilno preosnovo še vedno pretresajo vprašanje o volilni svobodi in o takozvanem «kancelparagrafu», s katerim bi se naj zabranila zloraba cerkve in prižnice v agita- cijske namene.

Pri dopolnilnih občinskih volitvah v Gradcu dne 14. t. m. so zmagali soc. demo- kratje z vsemi svojimi kandidati. To je pač slabo znamenje za graško Nemštvo, a obenem znamenje, da so si socijalni demokratje pridobili s svojim dosedanjim delovanjem v graškem občinskem za- stopu zaupanje ljudstva.

Hrvaški sabor so otvorili 12. t. m. Zdru- žene oporbene stranke hočejo izvesti potrebno preosnovo javnega življenja, a pristaši žida Franka delajo nemir. Treba bo pri prihodnjih volitvah pomesti razgrajače s površja.

Občinske volitve v Budjevicah na Češkem so se vršile minoli teden. Budjevice so veliko mesto na južnem Češkem z nešteti tovarnami. Tri petine prebivalcev mesta je Čehov. Vendar je občinski zastop dozda bil nemški. Tokrat pa so Čehi naskočili 3. razred. Oddanih je bilo nad 3900 glasov; Čehi so dobili 2010, Nemci 1914 glasov, tako da imajo Čehi 99 glasov večine. Veselje med Čehi je nepopisno. Nemci so vložili proti volitvam pritožbo. Volitev v II. razredu se Čehi niso ude- ležili, pri volitvi v I. razredu so propadli. Ostane torej nemška večina, a Čehi imajo eno tretjino občinskega sveta.

LISTEK.

Samec.

(Narodna iz Prlekije).

Kaj se hasni mi ženiti,
raj' ostanem sam junak,
raj' poskušam ledik biti,
tak al' tak sem siromak.

Če si vzemem jako mlado,
le za mladimi gledi,
no prenoro 'ma navado,
nema prave vernosti.

Če si vzemem bolj priletno,
taka vse že preveč zna,
gre pred menoj tak prevzetno,
ka me za njoj groza 'ma.

Če jo vzemem iz kmetije,
taka dosti virstva ve,
kaj pripravi, vse pokrije,
pa proda mi vse za-sé.

Če si vzemem zlo bogato,
oponaša mi povsod:
«Jaz 'mam srebro ino zlato,
ti pa v hiši strti kot!»

Če si vzemem siromaško,
te naj' žmetno (težko) preživim,
pal'co moram vzet beraško,
torbo vzeti jaz trpin.

Če jo vzemem z želarije,
taka rada dolgo spi,
gleda se kak' mačka žarka,
če ob sedmih se zbudim.

Če jo vzemem z vincarije,
celo malo ž njoj dobim,
vsako župo mi prelije,
če sploh (vedno) pri njej ne stojim.

Če si vzeti 'mam vdovico,
mene graja, kod mi gre:
«Prvi mož je znal pravico,
toti pa za vruga je».

Raj' se čem ognoti pekla,
raj' jaz ledičen živim;
kaj je moja pesem rekla,
tega vselej se držim.

Gospodarski paberki.

Kakšno vodo naj pije živina? Živini dajaj čisto, ne premrzlo vodo. Če je živina vroča in se poti, ji ne daj mrzle vode. Ako s konjem delj časa počivaš, ga napoji šele, ko poženeš. Živino najprej nakrmi, potem šele napajaj.

Če so pašniki zmrzli, so za živino nevarni. Zato ni dobro, živino v jeseni predolgo pasti.

Poljedelsko razstavo v Belemgradu na Srbskem so otvorili minolo nedeljo. Otvoril jo je sam kralj Peter.

Važnost gnojnice za gnojenje travnikov. Čudom bi se naš kmet čudil, če bi si ogledal govejo živino po švicarskih planinah, kajti njegova goveda so v primeri s to živino res pravcate «hrvatske buše». Če bi hotel zvedeti glavni vzrok temu, bi si mu ne bilo treba dolgo beliti glave, ogledati bi si moral le ondotne travnike in pašnike. Dočim so pri nas travniki večinoma skrajno zanemarjeni — saj kmet navadno vidi svoj travnik le ob času košnje — jih tamkaj oskrbujejo gospodarjim čim najbolje. V dobrem stanju imamo pri nas travnike le tam, kjer jih v jesenskem in spomladnem času preplavlja voda iz bližnjega potoka, ki ima v sebi več ali manj gnojilnih snovi. Rodovitnost in vrednost travnikov pa bi tudi pri nas lahko povzdignili, če bi med drugim nabirali gnojnico v gnojnični jami, ki si jo napravimo v primerni velikosti,

bodisi sredi gnojišča, bodisi na strani. Gnojnica je zlasti bogata na kaliju in dušiku. Da pa dušik ne uhaja iz gnojnice v podobi najdragocenejše in najvažnejše snovi, amonika, moramo gnojnično jamo zapirati in pridejati tuintam približno 1 kg žveplene kisline na 70 kg gnojnice. To gnojilo je tudi tem boljše, čim manj ima primešane deževnice. Da nam gnojnica ne uhaja v zemljo, je treba tla in stene jame polakati, oziroma obzidati. Ker gnojnici manjka fosforove kisljine, je treba travnik gnojiti tudi n. pr. s Tomasovo žlindro. Za vožnjo gnojnice si mora kmetovalec dati napraviti poseben sod ali «lajto». Da pa dobi gnojnico iz gnojnične jame, naj si naroči sesalko. Nabirajte to dragoceno snov, ki so pravi zlati za gospodarstvo in vozite jo na svoje travnike ob deževnem vremenu, da se pomeša v zemlji z deževnico, ker bi bila sicer sama premočna in potem škodljiva! Imeli boste potem tudi na travnikih v suhih legah obilne košnje.

«Kmetovalec».

Letošnja žetev je obilnejša od lanske. Pšenice se je pridelalo v tisočih hektolitrov:

	1906	1905
V Evropi	677.400	666.900
V Ameriki	363.500	339.300
V Aziji	145.900	129.700
V Afriki	19.200	13.700
V Avstraliji	20.000	27.500
Skupaj	1232.000	1177.100

K članku: „Delo v sadonosniku v jeseni in pozimi“, ki smo ga objavili v 2. in 3. številki, nam pošilja prijatelj našega lista sledeče pripomnje: Kot obrambno sredstvo za drevesne nasade proti raznim škodljivcem imamo karbolinej, s katerim obvarujemo nasade 1) proti zajcu 2) pred krvnimi listnimi ušmi in drugim mrčesom 3) proti raku, grinti, lišaju in mahu in 4) proti najhujšemu škodljivcu naših sadovnjakov, t. j. fuzikladiju. Karbolinej izpodriva škropljenje z modro galico; ali se bo to sredstvo rabilo z nspedom tudi pri trsu, to pokaže bodočnost.

Kako imaš gnojiti svet, ki je bil močviren in potem osušen? Tak svet ima v sebi mnogo kislin, ki zavirajo rast pitomnih rastlin, zaradi tega je najprej skrbeti, da se te kisline odpravijo. To se doseže s prezračevanjem zemlje in z gnojenjem z apnom. Prezračevanje njiv se zvrši z oranjem, travnikov pa z brananjem. Katera umetna gnojila je potem rabiti, to je zavisno od rastlin, ki se nameravajo pridelovati. Če je dotična parcela travnik, tedaj bosta poleg apna najbolj prijala Tomasova žlindra in kalijeva sol. Seveda bo dodati tudi dušika, in sicer najboljše v gnojnici.

«Kmetovalec».

Kako gnojiš starejšemu drevju, ne da bi trebalo rušo prekopati ali dvigniti? Če je drevje že 10 do 15 let staro in je na travnikih, koder ni mogoče več ruše prekopavati, je najboljše gnojilo mešanica iz gnojnice, straniščnega gnoja in lesnega pepela. V taki mešanici je vsega dovolj, česar drevo potrebuje, t. j. dušika, fosforove kisline in kalija. Taka mešanica ima omenjene redilne snovi raztopljen v sebi, zato jih snežnica ali dežnica hitro spravi v tla ter jih korenine dobe, ne da bi bilo treba zemljo prerahljati. Poleg tega tako gnojenje tudi silno pospešuje rast trave. Z omenjeno mešanico je najbolje gnojiti precej v pričetku zime na prvi sneg. Na suho zemljo gnojiti bi bilo zelo napačno, ker bi močni gnoj požgal in uničil travne in tudi lasnate korenine sadnega drevja. Gnojiti je okoli debela takoj daleč naokrog, kakor segajo veje.

«Kmetovalec».

Narodna šola.

Ni moj namen razpravljati o veliki važnosti ljudskega šolstva sploh; to bi bilo za vas, cenjeni bralci, nepotrebno, da, celo razžaljivo. Vi znate ceniti veliko korist te velevažne naprave! Iz strastnega boja, ki divja med raznimi strankami za šolo, spoznate lahko, kake važnosti je za nas naša narodna šola. Vsak nepristranski opazovalec mora pripoznati, da smo Slovenci v zadnjih desetletjih vobče zelo napredovali in da velja to tudi z ozirom na priprosto ljudstvo. Tajiti

pa vendar ne moremo, da nas glede splošne omike nadkriljujejo nekateri tuji narodi. In vsega tega so krive šole, oziroma vlada, ki nam dolgo ni hotela dati narodnih šol. Saj si je cesar Jožef II., ki ga Nemci tako častijo, zapisal na svoj prapor: Avstrija mora biti enotna, mora biti samo nemška. Tako mu seveda niso šle v njegovo malho druge narodne šole, nego le nemške. In ravno v njegovem času so bile pri nas ljudske šole takorekoč v povojih. Uničiti se nas je hotelo, odvzeti nam najsvetejše, naš materni jezik! Toda mi Slovenci smo trden in žilav, če ravno majhen narod. Obkoljeni smo bili vedno od hudih sovražnikov. Ni nas ugonobil oholi Nemec že v srednjem veku, ko nas je podjarmil in nam ubijal v glavo sveto krščansko vero z mečem v roki in z nemškimi pridigarji. Ni čudno, da so se je Slovenci tedaj tako srdito branili. A kake uspehe sta dosegla sv. Ciril in Metod, ki sta oznanjevala vero v slovanskem jeziku! Drugi sovražniki, a bolj odkriti kot Nemci, so bili Lahi, Ogrin in pa Turki. A nismo podlegli. «Če niso nas spečih, ne bodo nas be-dečih», pravi imeniten slovenski pesnik.

Kaj pa je pripomoglo našim bratom Čehom na severu, da so z ozirom na splošno izobrazbo tako visoko nad nami, da, celo nad Nemci? Narodna šola, za katero so se voditelji čilega nam bratskega naroda že od nekdaj najodločneje bojevali in tudi dosegli, ko še o njej ni bilo pri nas ne duha ne sluha, ko smo se morali mi srečne imenovati, da smo imeli le borno število ne narodnih šol, marveč šol ponemčevalnic.

Kaj pa je mogel pridobivati otrok v šoli, če ni imel zato primerne knjige, če se mu je vlivala v glavo, in naj je bila še tako bistra, vsa učnost v blaženi nemščini in to po učiteljih, zmožnih le za silo pisanja, čitanja in nekoliko računanja? Kako se je mogel navduševati deček za materni jezik, za mili dom in njega blagor, če je pa moral prestati največja sramotjenja, ako ni nemško pozdravljal in ako se je predrznil v šoli slovensko govoriti. In tako je bilo pri nas, kakor pripovedujejo stari ljudje in je ponekod še danes. Okoli 100.000 Korošcev ima samo dve slovenske šoli! Žalostno dejstvo se pokaže tu večkrat, da mati še zna slovenski, otroci pa ne več. Ponemčilo se jih je. Tako skrbi vlada za svoje narode in še si upa reči, da so vsi narodi v Avstriji enakopravni! Sami si morajo staviti narodne šole in jih oskrbovati, če jih hočejo imeti. Žalostno, a resnično!

Kolikokrat mi je pravil stari oče, da še na potrebo ni smel iti, če ni prosil za dovoljenje po nemško. Poznam mater vrlega, uglednega našega rodoljuba, ki še sedaj v sivi svoji starosti ve cele odstavke iz nemških beril, ki ve dobro odgovarjati na vprašanja: «Wer hat alles erschaffen?» itd., pa z nejevoljo pripozna, da ničesar ni razumela in se je naučila le za silo slovenski pisati.

Je-li bila mogoča narodova izobrazba v takih razmerah, se-li blažijo tako srca mladine in se vzbuja v njej tako ljubezen do naroda? Prepričan sem, da bo odgovoril na ta vprašanja vsak izmed cenjenih bralcev z odločnim: «Nikdar ne!»

Tužne naše šolske razmere so se izboljšale deloma vsled neumornega prizadevanja prvega slov. vzgojitelja, mladinejluba A. M. Slomška. Toda pravih narodnih šol nam tudi on ni mogel pridobiti, ker so «višji» krogi vse preveč skrbeli za svojega ljubčka, za nemščino, in je bilo deloma tudi priprosto ljudstvo — seveda sčasoma vsled zatiranja — kakor žal še danes, mnenja, da se človek brez te blažene nemščine še zveličati ne more. Če nam je kaj mar na tem, da se povspemo na isto stopinjo narodne izobrazbe, kot so jo dosegli naši bratje Čehi, nam je torej treba narodnih šol. Tu pa moram najprej odgovoriti na vprašanje, kaj je po mojem mnenju «nar. šola»? Kot odgovor povdarjam, da je narodna šola le ona, ki je osnovana na materinskem jeziku, pri nas na slovenskem jeziku, v kateri se neguje narodni čut, v kateri deluje torej narodni učitelj, kojo obiskujejo otroci, zmožni učnega jezika.

V narodni šoli naj zavzema toraj materinščina prvo mesto; to se pravi: vsi predmeti naj se razlagajo učencem pri nas v slovenščini. Da je to potrebno, mora mi pač vsak pameten človek priznati in vsi učenjaki, ki so se pečali z vzgojo, to tudi naravnost zahtevajo. Na sedanjih šolah je

mladina duševno mnogo bolj razvita, kot v ljudski šoli, vendar ne boš slišal, da bi se učitelji posluževali pri pouku latinskega ali grškega ali francoskega jezika. Na Kranjskem se po gimnazijah v nižjih razredih poučujejo vsi predmeti v slov. jeziku, tudi nemščina. Na slabšem smo Štajerci. Pri nas se poučujejo le nekateri predmeti v slovenščini. V ljudski šoli naj pa razumejo ubogi, posebno kmečki otroci učitelja, ki jim razlaga računstvo, zemljepis itd. v tuji jim nemščini! Ni ta zahteva naravnost blazna?! In vendar se dobe taki ljudje med izobraženci in med kmečkim ljudstvom, ki zahtevajo take budalosti.

Vse premalo pa je, če zahtevamo od gg. učiteljev, da rabijo v šoli slovenščino; neobhodno potrebno je namreč, da preveva ves pouk ljubezen do materinega jezika ter do domovine. Beseda samanasebi je mrtva, le duh je, ki oživlja. V tem oziru pa naše spoštovano učiteljstvo marsikje vse premalo stori. Naj bi vendar vsaj nekoliko posnemali v tem oziru svoje nemške tovariše, ki vzgajajo svoje učence v naravnost strastne nasprotnike vsega slovenskega.

Da bo pa glavni steber ljudske izobrazbe, naše cenjeno učiteljstvo, vzbujalo in krepilo v srcih mladine narodni čut, mora biti samo prešinjeno z narodnim duhom. Česar človek namreč sam nima, tudi bližnjemu ne more dati. Le v resnici naroden učitelj bo skrbel tudi zunaj šole, da spozna šege in navade, pa tudi razne potrebe priprostih seljakov. Spoštoval in čuval bo vse, kar je ljudstvu sveto in drago, pomagal bo rad, kjer se mu ponuja za to prilika. Toraj proč z neslovensko mislečimi učitelji iz slovenskih narodnih šol!

Vse to pa zahteva obilo truda, pri tem pa prinaša često še nevhvaležnost. Vendar ljubezen vse potrpi, vse prenese, a končno obrodi tudi stoteren sad. Kaj je pa častnejšega, kaj lepšega za moža, nego zavest, da je pripomogel k sreči posameznika in celega naroda?

Da obrodi šola zaželjen sad, je tudi potrebno, da so zmožni vsi otroci poučnega jezika. Čas je zlato. Ta rek ima še posebno veljavo za naše ljudske šole. Bodi učitelj še tako marljiv in nardarjen, vendar mora porabiti vsak trenotek, če hoče doseči ugodne uspehe. Ako pa ima učence, ki ne razumejo poučnega jezika, mora, če hoče biti res učitelj in vzgojitelj in ne-le najemnik, ostalim razložiti stvarino v jeziku, ki ga razumejo. Koliko časa se pa med tem zgubi in kaj naj počne z ostalimi učenci?!

Bil sem slučajno nekoč navzoč, ko sta se pogovarjala neki naš narodni učitelj in njegov mladi nemški tovariš, ki je deloval na «šulferajnski» šoli v cmuškem okraju. To šolo so obiskovali večinoma otroci stovenskih staršev, torej nevešči nemškega jezika, med tem, ko učitelj ni razumel niti ene slovenske besede. Revez se je bridko pritoževal, koliko trpi sam v šoli, in kako se mučijo otroci, a brez vspeha. Mladi poštenjak se je zaprisegel, da zapusti brezpogojno po preteku pol leta nesrečno poneumnjevalnico. Imajo ostali šulferajnski učitelji tudi toliko vesti in stanovske zavednosti? Žalibog ne! Ti ljudje so ali naši narodni odpadniki, ali pa nemški narodni šovinisti (prenapetneži), ki jim je pouk in vzgoja deveta briga, a strast za ponemčevanje in podivjanje naših otrok prava slast. Kaka odgovornost zadeva pa še stariše, ki svoje nedolžne otročiče, najdražji zaklad izročajo takim zavodom in takim učiteljem? Skušnja nas uči, da se tam nič prida ne nauče in jim prijaajo potem najbolj razni podivjani časniki, ki jih še bolj pokvare. Marsikateri oče, premnoga mati sta zbog tega že bridko jokala, a po toči zvoniti nič ne pomaga. Premislite torej, dragi stariši, pravočasno kaj delate! Naj vas ne moti mogoč začasni dobiček, ne strah pred nasprotnim nam delodajalcem. Bodi vam marveč na skrbi edino le blagor ljubih otročičev! Izročajte jih z mirno vestjo našim narodnim šolam, v katerih se bo skrbelo za njih dušni in telesni blagor.

Toda moti se, če kdo misli, da sem popolnoma nasproten nemškemu jeziku na naših narodnih šolah. Ne soglašam se z ljudmi, ki ga hočejo popolnoma izbaciti iz narodne šole. Na drugi strani se pa tudi ne morem dovolj načuditi osebam, ki trde, da je nam Slovencem znanje nemščine

potrebno največ raditega, ker sicer ne moremo prodajati Nemcem živine, vina, sadja itd. Prazne besede. Mar mislijo taki ljudje, da pride Nemec k nam zgolj iz ljubezni, da nas bogati? Kaj še! Lasten dobiček ga žene. Le pokaži mu kaj lepega in videl boš, da mu boš prodal brez nemščine! Žalibog imamo mi Slovenci nekaj, rečem naravnost, hlapčevskega na sebi. Samostojnosti nam manjka in drznosti, ki jo sicer lepo kažemo v vojski, kakor znano. Mar misliš, da se bo šel Nemec slovenski učiti, če bo hotel tebi kaj prodati?

Gotovo je pa koristno, če se priučiš tujemu jeziku, tudi nemščini, kajti, kolikor jezikov znaš, toliko mož veljaš; in znano je, da se ravno Slovenec kaj lahko priuči tujih jezikov, kar je pri Nemcu baš nasprotno.

Toda kje in kedaj naj se začne s poukom v nemščini? Eden naših najboljših sedajnih slov. šolnikov je trdil na nekem javnem zborovanju, da je naravnost nesmisel, ako se vsiljuje ta jezik v manj kot 4. razredne šole in vsak pameten človek mu mora pritrditi. Dasi je namreč dobro, če človek nemški zna, vendar ljudska šola nikdar ni imela namena in ga tudi ne more imeti, da bi pospeševala učenje tujih jezikov, ker ima mnogo važnejših predmetov.

Tudi jaz sem mnenja, da se naj poučuje nemščina v 4- in večrazrednih šolah, toda v teh šole takrat, ko so učenci že dovolj utrjeni v materinščini in imajo dovolj trdno podlago za učenje drugih predmetov. Odločno sem pa proti temu, da bi se za nemščino porabilo preveč časa, na škodo drugih predmetov. Kar najodločneje pa mora vsak zaveden in trezno misleč človek, zlasti še Slovenec, ugovarjati temu, da bi se upeljal nemški jezik kot učni jezik v nekaterih predmetih. Izključna raba nemškega jezika v višjih razredih je pa največja bedastoča, da, pravi zločin na izobrazbi ljudstva! Naj bo to še potem narodna šola?!

Vsakdo ve, da se otroci v zadnjih šolskih letih največ nauče, ker so že bolj razviti. Zdaj pa pride kak blaznež in zahteva ravno v višjih razredih učencem neumljiv ali vsaj premalo umljiv jezik!

Kak sad obrodi taka šola, vidimo po Koroskem, pričajo nam pa tudi naše ponemčevalnice po naših spodnještajerskih trgih in mestih. V materinem jeziku se niso ničesar naučili, kar se jim je pa s pomočjo nemščine vtopilo, pa kot slabo razumljivo, prekmalu pozabijo.

Očetje take poneumnjevalnice in mučilnice v Slov. Bistrici so se ravno letos hudovali nad tamošnjimi učitelji, češ, da so oni krivi nepovoljnih uspehov na njej, dasi vsak pameten človek ve, da so to zakrivilili sami, ker so upeljali otrokom tujo nemščino.

Blizu mojega bivališča je petrazrednica, v koje 4. razredu se poučuje večinoma, v 5. pa izključno v nemščini. In kaj je nasledek? Učenci delajo vzprejemne izpite v gimnazijo le s težavo, navadno pa cepajo in poslušaj slov. kmet, največ iz — nemščine. A učenci dvo- in trirazrednih narodnih šol nimajo takih težav.

Poznam učitelja, ki je moral prevzeti tak 5. razred. A izjavil je z žalostjo, da raje odide, ko bi se pa dalje mučil v takem razredu.

Kako bi pa svet strmel, če bi nepristranski gospodje nadzorniki objavili nepristranska poročila o takih poneumnjevalnicah!

Proč toraj s takimi šolami in zahtevajmo odločno narodne šole in seveda tudi narodne učitelje! Nemščina naj se poučuje na podlagi materinščine s pomočjo dobrih učnih knjig! S. R.

Društvene stvari.

«Savinsko učiteljsko društvo» zboruje v ponedeljek, 19. nov. 1906 na Polzeli ob 2. uri popoldne v novi šoli. Dnevni red: 1. Poročilo predsednika. 2. Marschitz: «O domoslovju». 3. Slučajnosti. Odbor.

Citalnica v Slov. Bistrici ima svoj redni letni občni zbor v nedeljo, dne 18. t. m. zvečer ob 8. uri. Dnevni red: 1. Pozdrav predsednikov. 2. Poročila: a) društvenega tajnika, b) društvenega blagajnika, c) društvene knjižničarke, d) godbenega odseka, e) računskih preglednikov. 3. Volitev: a) predsednika, b) novega odbora. 4. Slučajnosti. V slučaju nesklapnosti zbora ob določen uri se vrši občni zbor eno uro pozneje in je sklepčen pri vsakem številu navzočih društvnikov.

Pevsko in tamburaško društvo «Zvon» v Trbovljah je pri obnem zboru dne 4. listopada 1906 izvolilo: Predsednikom g. Frana Feštajna, paznika; namestnikom g. Leopolda Medveška, paznika; tajnikom g. Nikota Putriha, paznika; namestnikom g. Ivana Kačnika, kovača; blagajnikom g. Ivana Ulja, trg. pomočnika; namestnikom g. Jerneja Podkregarja, rudarja; glasbovodjo g. Frana Pauliča, paznika; namestnikom g. Leopolda Medveška, paznika; arhivarjem g. Miloša Horjaka, rudarja; namestnikom g. Dragotina Uleja, strojnega vodja; računskim pregledovalcem g. Ivana Zelenška, rudarja in g. Ivana Bionelija, rudarja; za odbornike gg. Olgica Amerška, kovača, Vinka Sladiča, rudarja, Rudolfa Mervarja, kleparja, Rudolfa Bajda, rudarja.

Akad. tehn. društvo «Triglav» v Gradcu si je izvolilo na drugem obnem zboru sledeči odbor: Predsednik: med. Vinko Tajušek; podpredsednik: tehn. Milan Kurent; tajnik: iur. Kašpar Lipovšek; blagajnik: iur. Konrad Šmid; knjižničar: iur. Milko Hrašovec; gospodar: iur. Vojteh Hočevar; odb. namestnik: iur. Milko Hrašovec; preglednika: tehn. Viktor Plehan in phil. Franc Mišic.

Nove knjige.

Knjižnica političnih in socijalnih spisov. I. zvezek. Politično življenje Slovencev, spisal dr. Dragotin Lončar. Cena 60 h, s poštino 70 h. Prodaja L. Schwentner v Ljubljani. — V kratkih, jedrnatih potezah podaja pisatelj v tej knjižici razvoj našega političnega življenja. Onim, ki se zanimajo za politiko, knjižico priporočamo.

Živinski sejmi na slovenskem Štajerskem v mesecu novembru (listopadu):

Bizeljsko 30. nov. — Videm 25. nov. — Celje 30. nov. — Svetina 21. nov. — Sv. Juri ob Ščavnici 21. nov. — Ivrica 19. nov. — Sv. Duh pri Ločah 25. nov. — Dobje 25. nov. — Podčetrtek 21. nov. — Podsreda 19. nov. — Arnuž (Ehrenhausen) 22. nov. — Štras 30. nov. — Veržej 30. nov. — Sv. Juri na Pesnici 19. nov. — Sv. Marjeta na Pesnici 24. nov. — Ruše 19. nov. — Svičina (za blago) 30. nov. — Sv. Andraž v Slov. Goricah 30. nov. — Sv. Barbara v Haložah 30. nov. — Kaniža pri Ptuj 25. nov. — Ptuj (za blago) 25. nov. — Rogatec 30. nov. — Zg. Polskava 19. nov. — Sv. Florijan v Doliču 30. nov. — Slov. Gradec 19. nov. — Šoštanj 24. nov. — Sv. Jurij pod Taborom 21. nov.

Ugodna prilika za kupčijo ali ženitev.

Ena najlepših in največjih hiš v Slov. Bistrici ob državni cesti pri vojašnici se radi posestnikove starosti in bohnosti proda. Hiša je enonadstropna z 19 sobami. Poleg raznih najemnikov je v njej oficirski kasino; priprava je tudi za vsakovrstno obrt, trgovino, pekarijo i. t. d. Pri hiši je veliko dvorišče z gospodarskim poslopjem in sadonosnik z lepim vrtom. Cena 19.400 gld.

V bližini mesta je na prodaj 8 oralov polja z lepimi travniki. Cena 2.800 gld. Ne daleč od kolodvora pa mlin z mlatilno (dobro obstoječa vodna moč), s sadonosnikom in travnikom. Cena 2.500 gld.

Proda se vse navedeno skupaj ali tudi posebej. Event. oglase sprejema učitelj

Milan Vršič

Slovenska Bistrica.

-3-1

Naznanjam uljudno sl. občinstvu, da bodem od sedaj naprej prodajal svoje domače istrijsko vino, ki se je na Štajerskem že tako priljubilo. Je čisto naravno blago. Imam črno in belo vino. Kdor hoče večjo množino vina, naj pošlje svoje sode. Postavim vino franko na postajo Dignano (Istra).

JOŽEF LOGAR, Dignano (Istra).

Kdor želi

dobro vino kupiti iz Pišec in Sromelj in Bizeljskega, naj se zaupno obrne na Anton Umek-a, trgovca v Brežicah, kateri brezplačno posreduje med kupci in poštenimi producenti (vinogradniki).

Trgovina s papirjem, pisalnimi in risalnimi potrebščinami

prodaja c. kr. šolskih knjig in igralnih kart

Zvezna trgovina

CELJE, Rotovška ulica št. 2

priporoča

kancelijski, konceptni, pismeni, dokumentni, ministrski, ovitni in barvani papir.

Svinčniki, peresa, peresniki, radirke, kamenčki, tablice, gobice, črnilo.

Trgovske knjige v vseh velikostih, črtane z eno ali dvema kolonama, v papir, platno, gradl ali pol usnje vezane.

Odjemalne knjižice po raznih cenah.

Največja zaloga vseh tiskovin

za občinske urade, krajne šolske svete, uiteljstvo, župnijske urade, okrajne zastope, užitniške zastope, hranilnice, posojilnice, odvetnike, notarje in privatnike.

Lastna zaloga šolskih zvezkov in risank.

Papirnatere vse velikosti po originalnih tovarniških cenah.

Stambilje pečatniki, vignete, (Sigelmarken) za urade in privatnike izvršujejo se v najkrajšem času.

Dopisnice umetne, pokrajinske in s cveticami od najpreprosteje do najfineje izpeljave.

Albumi za slike, dopisnice in poezije.

Zavitke za urade v vseh velikostih.

Ceniki za tiskovine in pisarniške potrebščine so brezplačno na razpolago.

Trgovci in preprodajalci imajo izjemne cene. Priznana dobro blago. Solidna in točna postrežba.

Trgovina s papirjem pisalnim in risalnim orodjem, založba risank in pisank

ANTON UMEK

v Brežicah in v Krškem

priporoča svojo na novo dopolnjeno izbiro galanterijskega blaga v najmodernejših proizvodih tu- in inozemske provenijence, nadalje različne igrače, veliko zalogo šip, navadnih in finih v vseh barvah, gladke in pisane, zrcala, okvire, podobe, statue, križe, molitvenike i. t. d.

Tiskovine za šole in krajne šolske svete, za občine in razne urade; sprejme naročila na vsakovrstne časopise, modne žurnale in knjige v vseh jezikih. Dalje preskrbi vsakovrstna tiskarska in knjigarska dela iz Zadržne tiskarne in knjigoveznice v Krškem.

Naznanjam vljudno sl. občinstvu, da bodem od sedaj naprej

dalmatinsko črno in opol-vino

katero se je tukaj že tako priljubilo, tudi na veliko od 56 litrov naprej po nizki ceni prodajal.

Vino kupujem izključno le na mestu v Dalmaciji in morem raditega za čisto naravno blago jamčiti in ga tudi vsem boleham, slabokrvnim, kakor vsem od kake bolezni okrevajočim najbolje priporočati; tako tudi gostilničarjem. Priporočam svojo trgovino z mešanim blagom. Blago imam solidno, cene zmerne, postrežbo točno.

10—3

Josip Cizel na Polzeli (Štajersko).

Gašpar Trapičar

3—3

slikar v Št. Jurju ob južni železnici

naznanja slavnemu občinstvu, da izdeluje točno, solidno in ceno vsa v svojo stroko spadajoča dela.

RAZLIČNE TEHTNICE.

Izdelujem nove ter popravljam tudi stare, bodisi decimalke, premostne ali sploh vsake vrste tehtnic.

ŠTEDILNA OGNJIŠČA,

vsakovrstna, velika in najfinejša, kakor tudi mala in prosta, izdelujem sam. Za ista prevzamem tudi nabavo pečnic, kakor tudi zidarska dela z jamstvom dobrega izvršila. — Štedilna ognjišča imam vedno v zalogi; po poslani meri se ista hitro izvrše.

VSAKOVRSNE VODOVODE,

bodisi iz studencev, vodnjakov ali hidravličnimi vidri, odkoder se voda lahko poljubno napelje bodisi v kuhinje, pralnice, dvorišča, hleve ali vrtove.

PREVZAMEM POPOLNO NAPRAVO KOPALIŠČ,

najsibodo gorka, mrzla ali parna kopališča, bodisi za zasebnike, zavode, občine itd. — Izvršujem vsa konstrukcijska dela, kakor mostiče, železne

cvetličnjake, verande, stopnjice, ravne ali okrogle.

VSAKOVRSNE ŽELEZNE OGRAJE

(tudi iz žice), na pr. za stopnice, cerkve, šole, grobove, vrtove in zasebne hiše itd. —

Železna vrata za prodajalne in skladišča ali pokopališča. — Popolnoma železna okna, primerna za vsako stavbo, osobito za tovarne, skladišča ali hleve, napeljavajo strelovodov itd.

Sploh izvršujem vsa stavbinska in umetniška v mojo stroko spadajoča dela po tovarniških cenah.

9—3

Priporočam se za obilno naročbo

Ivan Rebek, stavbeni in umetni ključavničar
Celje, Poljska ulica št. 14.

P. n.

Tem potom se uljudno naznanja, da se je otvorila na novo urejena

zadružna tiskarna v Krškem

registrovana zadruga z omejeno zavezo

katera se priporoča p. n. občinstvu, slav. društvom ter vsem uradom v naročitev vsakovrstnih tiskovin od navadne do najmodernejše oblike. Ker je tiskarna popolnoma nova ter bogato založena z najmodernejšimi črkami in okraski, lahko izvršuje največja dela v vsaki množini. Izvršuje kakor: uradne tiskovine, kuverte, pismene papirje, račune, cenike, etikete, časopise, knjige, brošure, cirkulare, reklamne liste, lepake, letake, opomine, vsakovrstna vabila, spovedne listke, molitvenike, mrtvaška naznanila, razglednice, poročna naznanila i. t. d.; za hranilnice in posojilnice: hranilne in zadružne knjižice, dolžna pisma ter vse druge tiskovine. Sploh izvršuje v kratkem času vsa v to stroko spadajoča dela okusno in ceno.

Zadružna knjigoveznica.

Knjige se vežejo v vseh oblikah od priproste do najbolj lične. — Delo močno in trpežno. — Cene zmerne. — Postrežba točna.

Zadružna tiskarna v Krškem

registr. zadruga z omejeno zavezo.

3